

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania G. Polska Spółki z o.o. w C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanych P.B. i P. S.A. z siedzibą w N.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 czerwca 2018 r.,
skargi kasacyjnej G. Polska Spółki z o.o. w C. od wyroku Sądu Apelacyjnego w K.
z dnia 1 lutego 2017 r., sygn. akt III AUa .../15,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 lutego 2017 r. Sąd Apelacyjny w K. oddalił apelację G. Polska Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C. od wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 25 września 2015 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 16 maja 2015 r. stwierdzającej, że zainteresowany P. B. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik Spółki G. we wskazanych w tej decyzji okresach.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła G. Polska Spółka z

ograniczoną odpowiedzialnością w C., zaskarżając go w całości oraz wnosząc o jego uchylenie wraz z poprzedzającym go wyrokiem Sądu Okręgowego i o „uchylenie decyzji ZUS z dnia 5 marca 2016 r., nr 136/2015 oraz decyzji ZUS z dnia 25 marca 2015 R. 210/015”, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi oraz o pozostawienie Sądowi, któremu sprawa zostanie przekazana, rozstrzygnięcia o kosztach za wszystkie instancje.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego: 1) art. 8 ust. 2a w związku z art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.; dalej: ustawa systemowa), przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że płatnikiem składek jest macierzysty pracodawca pracownika, wykonującego na zlecenie podmiotu trzeciego pracę na rzecz tego pracodawcy, podczas gdy prawidłowa interpretacja tych przepisów prowadzi do wniosku, iż płatnikiem składek w tej sytuacji powinien być zleceniodawca, 2) art. 18 ust. 1a ustawy systemowej, przez niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że przepis ten statuuje legitymację dla pracodawcy do żądania od pracownika informacji między innymi o umowach zlecenia zawartych przez pracownika z podmiotami trzecimi w sytuacji, gdy z powołanego przepisu tego rodzaju wnioski nie wynikają nawet w sposób pośredni.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na art. 398⁹ § 1, 2 i 4 k.p.c. Natomiast wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony potrzebą wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, który zdaniem skarżącej powinien być rozpatrywany łącznie z art. 4 ust. 2a ustawy, zgodnie z którym płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne jest pracodawca - w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca zakład. Skarżąca jest wymienioną w tym przepisie jednostką organizacyjną pozostającą z osobami fizycznymi w stosunku

prawnym zlecenia, zatem powinna być uznana za płatnika składek. Wprawdzie zgodnie z dotychczasową linią orzecznictwa zleceniobiorcę należy traktować jako pracownika, ale niewątpliwie swojego pracodawcy (z którym pozostaje w stosunku pracy), a nie zleceniodawcy, to jednak stanowisko to stoi w sprzeczności z realiami XXI w. Ponadto każdy podmiot, który ma pełnić funkcję płatnika składek, powinien zostać wyposażony przez ustawodawcę w narzędzia pozwalające mu w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami uzyskać wiedzę niezbędną, aby objąć osoby, wobec których jest płatnikiem składek, tym obowiązkiem.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania albo o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W przypadku przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, rzeczą skarżącego jest wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4 poz.43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia - mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia. W sprawie nie występuje bowiem potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy wyraził już swój pogląd w konkretnej kwestii, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Skarżąca sugeruje, że z treści art. 8 ust. 2a ustawy systemowej (nakazującego dla potrzeb systemu ubezpieczeń społecznych traktować zleceniobiorcę jak pracownika) wynika, że chodzi niewątpliwie o pracownika

swojego zleceniodawcy. Jak zauważa to sama skarżąca, stanowisko takie jest sprzeczne z dotychczasową linią orzecniczą. Nie istnieje zatem potrzeba wykładni powołanych w skardze przepisów, skoro były one już przedmiotem rozważań judykatury. Jak wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2017 r., I UK 421/16 (niepublikowanym), wydanym w sprawie toczącej się również z odwołania skarżącej spółki, dyspozycje art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerzają pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych na dwie sytuacje. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych umów prawa cywilnego przez osobę, która taką umowę zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Tak samo jest traktowane wykonywanie pracy na podstawie jednej z umów cywilnoprawnych przez osobę, która wprowadzie umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże nadal świadczy pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Istotą decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z takim pracodawcą - równocześnie świadczy nadal pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z pracodawcą albo z inną osobą. Pracodawca w wyniku tego rodzaju cywilnoprawnej umowy „o podwykonawstwo” przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat takiej pracy i dla takiej „pracowniczej” kwalifikacji prawnej dla celów ubezpieczeń społecznych nie ma istotnego znaczenia to, czy praca wykonywana na podstawie umowy cywilnoprawnej ma cechy zatrudnienia pracowniczego. Ważne jest to, aby beneficjentem pracy wykonywanej na podstawie umowy cywilnoprawnej był pracodawca. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, pracodawca jest płatnikiem składek nie tylko w stosunku do tych osób, które wykonują na jego rzecz pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło z nim zawartej, ale również w stosunku do osób wykonujących na jego rzecz pracę w ramach takich umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią (por. wyroki z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK

259/09, LEX nr 585727; uchwała z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46). Nawet przed wprowadzeniem do ustawy systemowej art. 8 ust. 2a, w judykaturze przyjmowano istnienie obowiązku łącznego traktowania w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przychodów z umów o pracę i dodatkowych umów cywilnoprawnych zawieranych przez pracodawców z własnymi pracownikami, jeśli w ramach tych ostatnich umów pracownicy wykonywali - poza obowiązującym ich czasem pracy - te same obowiązki, które składały się na treść łączących strony stosunków pracy (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego: uchwała z dnia 12 kwietnia 1994 r., I PZP 13/94, OSNAPiUS 2000 nr 3, poz. 39; wyrok z dnia 30 czerwca 2000 r., II UKN 614/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 23; postanowienie z dnia 18 listopada 1997 r., II UKN 326/97, OSNAPiUS 1998 nr 17, poz. 521).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lutego 2014 r., I UK 323/13 (OSNP 2015 nr 5, poz. 68) przyjął również, że użyty w art. 4 pkt 2a ustawy systemowej termin „pracodawca” należy pojmować w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p., uznający za pracodawcę osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną, nawet nieposiadającą osobowości prawnej, jeśli zatrudnia ona pracowników. Tak zdefiniowany pracodawca jest z mocy art. 4 pkt 2a ustawy systemowej płatnikiem składek dla wszystkich pracowników w rozumieniu tego aktu, a zatem także tych, o których stanowi art. 8 ust. 2a tej ustawy, w tym dla pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią. Umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej nie stanowią bowiem samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika, ani nie powodują powstania zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a - przez wykreowanie szerokiego pojęcia „pracownika” - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. W uzasadnieniu tego wyroku wskazano też, że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z

pracodawcą, jak i zawartych wprowadzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą. W przypadku takich pracowników podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 4 pkt 9 w związku z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej), uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy i wspomnianych umów cywilnoprawnych (art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 tej ustawy), zaś obowiązek obliczania, rozliczania i przekazywania składek do ZUS spoczywa na pracodawcy jako płatniku (art. 17 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 2a ustawy systemowej). Ponadto w wyrokach z dnia 18 października 2011 r., III UK 221/11 (niepublikowanym) oraz z dnia 24 września 2015 r., I UK 490/14 (LEX nr 1854103) Sąd Najwyższy stwierdził, że nie można kwalifikować jako naruszenia konstytucyjnych gwarancji w zakresie ochrony danych osobowych oraz obrazy dóbr osobistych sytuacji zasięgania wiedzy o przychodach pracownika dla realizacji ustawowych obowiązków podmiotu zwracającego się o takie informacje, w tym przypadku - obowiązków płatnika składek, określonych w przepisach ustawy systemowej.

Innych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca nie uzasadnia.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).